

Dno 16/43/08

Maa- ja metsätalousministeriö
Kirjaamo
PL 30
00023 Valtioneuvosto

Viite MMM004:00/2008

Asia TASA-ARVOASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO
MAASEUTUPOLIITTISESTA KOKONAISSOHJELMASTA 2009-2013

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta kiittää mahdollisuudesta lausua maaseutupoliittisesta kokonaisohjelmasta vuosille 2009-2013. Neuvottelukunta kiinnittää lausunnossaan huomiota sukupuolten välisiin tasa-arvokysymyksiin.

Maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa 2009-2013 on 15 linjausta ja 142 toimenpide-ehdotusta, joilla linjauksia edistettäisiin. Lisäksi ohjelmassa on (liite 3) arviointi sen sukupuolivaikutuksista.

Hallituksen tasa-arvopoliittisten linjausten mukaisesti kaikkien merkittävien hankkeiden ja ohjelmien tulisi ottaa huomioon toiminnan sukupuolivaikutukset. On ansiokasta, että maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma on liittänyt ohjelmaan sukupuolivaikutusten arvioinnin. Vielä enemmän ohjelmaa hyödyttäisi, jos sukupuoli olisi pystytty huomioimaan integroiden, esimerkiksi elinkeinojen, työpaikkojen, koulutusalojen, terveyden ja kulttuurin paikallisia ja alueellisia erityispiirteitä hahmotettaessa. Siten miesten ja naisten toisistaan mahdollisesti eroavat ongelmat tulisivat näkyviksi ja niihin voisi tarvittaessa vastata eriytetyillä ja siten tehokkaammilla toimenpiteillä.

Maaseudun naiset eivät ole mikään yksi yhtenäinen ryhmä, vaan eritaustaisilla, erilaisia elämänmuotoja elävillä naisilla on erilaiset resurssit, toiveet ja tarpeet.

Perinteisten maatalouspohjaisten elämänmuotojen osuus on vähenemässä ja kaikenlainen liikkuvuus lisääntymässä. Ohjelman linjauksessa 4 esitetyt toimenpiteet edesauttavat myös naisten etätöiden mahdollistamista ja liikkuvuutta. Maalle muuttaneissa perheissä juuri naisten työllistyminen on ollut vaikeata.

Maaseudun erityispiirteisiin kuuluu, että siellä nuorissa ja työikäisten ryhmissä on vähemmän naisia kuin miehiä, mutta vanhoissa ikäluokissa (+65) on naisenemmistö. Nuoret naiset hakeutuvatkin pois maalta; he haluavat koulutusta. Maaseutu-poliittisessa kokonaisuohjelmassa tulee pohtia miksi maaseutu ei ole yhtä

mieluisa asuin ympäristö nuorille naisille kuin nuorille miehille. Naisten vähäisyys ja poismuutto heikentää tulevaisuuden mahdollisuuksia erityisesti harvaan asutulla maaseudulla ja siksi tämän ongelman ratkaisemiseen tulee kiinnittää erityishuomiota. Sen sijaan perheenperustamisvaiheessa maaseutu näyttää houkuttelevana juuri lasten kasvattamisen näkökulmasta: rauhallisena, turvallisena ja luonnonläheisenä. Tällöin on tärkeää, että palvelut (päiväkoti, koulu, terveys jne.) ovat kunnossa, mutta myös, että naisillekin on töitä. Hyvinvointipalvelujen merkitys on suuri myös maaseudun iäkkäille naisille. Palvelujen suhteen maaseudun naisilla on kaksoisrooli sekä niiden kuluttajina että niiden tuottajina, koska maalla naisia työllistävät eniten julkiset palvelut.

Maaseutupoliittisessa kokonaisuohjelmassa korostetaan palveluiden ja asumisen järjestämisen merkitystä (mm. linjauksissa 1-4). Esimerkiksi toimenpiteessä 3 ehdotettu harvaan asuttujen alueiden koulujen valtionosuuksien korotus auttaisi säilyttämään maaseudun kouluja. Huomiota tulee myös kiinnittää kaikkiin maaseudun kouluihin: ne toimivat myös mm. maaseudun naisten järjestöjen ja vapaa-ajan toiminnan kokoontumispaikkoina ja niiden lakkautukset ovat näin haitanneet erityisesti maaseudun naisia. Julkisen liikenteen heikentyminen vaikuttaa enemmän naisten kuin miesten arkeen. Naisten liikkumismahdollisuuksiin maaseudulla tulee kiinnittää huomiota. Toimenpiteissä 24-38 mainitut järjestelyt palveluiden turvaamiseksi vaikuttavat suotuisasti niin naisiin kuin miehiin.

Työelämää ja työmahdollisuuksia käsitellään mm. linjauksissa 1, 5-11. Kuten ohjelmassa todetaan, hyvinvointipalvelut työllistävät erityisesti maaseudun naisia ja teollisuus ja mm. urakointi maaseudun miehiä. Näin näihin aloihin kohdistetut toimenpiteet kohdistuvat siis erilailla eri sukupuoliin.

Naisten maatilalan ulkopuolinen työtulo on usein ollut merkittävä tulonlähde perheelle. Nykypäivinä maatilojen kokojen kasvaessa tilat ovat muuttuneet yritysmaiksi. Työtä tulee kehittää niin, että halutessaan myös nainen saa maataloudesta elinkeinon. Näissä tilanteissa tulee erityishuomiota kiinnittää naisen tasaveroiseen asemaan tilan pitämisessä.

Maaseudulla, kuten myös muualla, naisia on yrittäjistä vähemmistö. Monissa projekteissa on osoitettu, että vertaistuki ja verkostoituminen ovat tuloksellisia keinoja naisten yrittäjyyden tukemiseksi. Näitä toimintatapoja tulee tukea erityisesti maaseudulla, jossa verkostoituminen vaatii lisäponnisteluja, koska naisia on niin vähän ja välimatkat ovat pitkiä. Maalla asuneilla usein maataloustaustaisilla naisilla on paljon käytännön osaamista (mm. elintarvike, jatkojalostus, hoivaan liittyviä), mutta yrittäjyyden riskit ovat suuret. Tuleekin pohtia, voitaisiinko maaseudun pienyrittäjä-naisten taloudellisia riskejä lieventää, esimerkiksi erityislainoin tai perustamalla osuuskuntia. Ohjelmassa mainittu Green Care -ala toisi maaseudun naisille mahdollisuuksia elannon ansaitsemiseen. Ohjelmassa mainittu toimenpide 58 korostaa maaseudun naisyrittäjyyden edistämistä perheen ja yrittäjyyden yhdistämisen tukemista.

On ansiokasta, että toimenpide-ehdotus nro 5:ssä on erikseen nostettu esiin tarve saada tukea sukupuolittuneen väkivallan uhreille. Todettakoon, että sekä Euroopan neuvosto, että YK:n Naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea (CEDAW) on esittänyt huolestumisensa suomalaisten naisten mahdollisuuksiin saada apua väkivallan uhriksi joutuessaan. Huomiota on kiinnitetty erityisesti turvakotien vähäisyyteen ja epätasaiseen sijoittumiseen maantieteellisesti; turvakoteja ei ole harvaan asutulla maaseudulla. Etenkin maaseudulla tulee kehittää toimia sukupuolittuneen väkivallan ennaltaehkäisyyn.

Rakenteilla olevan naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyohjelman ja tämän toimenpide-ehdotuksen välillä on yhteistyömahdollisuuksia. Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämishojelmasta saa lisätietoja sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Ohjelmassa korostetaan maaseudun kehittämisessä mm. hankerahoitusta ja Leader-toimintaa. Ne varmasti ovatkin vahvistaneet paikallistasoa ja ovat kansainvälisestikin huomionarvoisia. Ohjelmassa myös mainitaan, että ne ovat aktivoineet erityisesti maaseudun naisia ja nuoria. Tulee kuitenkin myös pohtia, mitä se merkitsee maaseudun naisten kannalta, jos rahaa jaetaan vahvasti projektien kautta. Onko siinä jotain huonoja puolia, koska projektit ovat lyhytkestoisia, kuka niitä saa toteuttaa, ja miten käy, kun ne loppuvat. Vievätkö projektit rahoja pitkäkestoisemmalla kehittämisellä? Projekteissa luodut hyvät käytännöt tulee ottaa käyttöön kuntien ja muiden viranomaisten normaalina toimintana ja saattaa hyödyttämään kaikkia.

Naisten resurssikeskusten toimintaa tulee merkittävästi vahvistaa.

Heidi Hautala
puheenjohtaja

Hannele Varsa
pääsihteeri